

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie
Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

Verslag over de doorlichting van Vrije Basisschool - De Kameleon te SINT-LAMBRECHTS-HERK

Hoofdstructuur	basisonderwijs
Instellingsnummer	16171
Instelling	Vrije Basisschool - De Kameleon
Directeur	Katrien YSEBAERT
Adres	Pastorijstraat 23 - 3500 SINT-LAMBRECHTS-HERK
Telefoon	011-31.37.31
Fax	011-48.26.67
E-mail	info@de-kameleon.be
Website	http://www.de-kameleon.be
Bestuur van de instelling	Kath. Basisonderwijs De Kameleon
Adres	Pastorijstraat 23 - 3500 HASSELT
Scholengemeenschap	De Zevensprong
Adres	Vijversstraat 6 - 3500 HASSELT
CLB	Vrij CLB Regio Hasselt
Adres	Jan Palfijnlaan 2 - 3500 HASSELT
Dagen van het doorlichtingsbezoek	07-10-2013, 08-10-2013 en 10-10-2013
Einddatum van het doorlichtingsbezoek	10-10-2013
Datum bespreking verslag met de instelling	25-10-2013
Samenstelling inspectieteam	
Inspecteur-verslaggever	Frieda Thiels
Teamleden	Bart Haenraets
Deskundige(n) behorend tot de administratie	nihil
Externe deskundige(n)	nihil, nihil, nihil, nihil, nihil, nihil

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	3
1 SAMENVATTING	5
2 DOORLICHTINGSFOCUS	7
2.1 Leergebieden in de doorlichtingsfocus.....	7
2.2 Procesindicatoren of procesvariabelen in de doorlichtingsfocus.....	7
3 RESPECTEERT DE SCHOOL DE ONDERWIJSREGLEMENTERING?	8
3.1 Respecteert de school de erkenningsvoorwaarden?	8
3.1.1 Voldoet de school aan de onderwijsdoelstellingen?	8
3.1.1.1 Kleuteronderwijs: wereldoriëntatie	8
3.1.1.2 Kleuteronderwijs: lichamelijke opvoeding.....	8
3.1.1.3 Kleuteronderwijs: lichamelijke opvoeding en wereldoriëntatie	8
3.1.1.4 Lager onderwijs: wereldoriëntatie	12
3.1.1.5 Lager onderwijs: lichamelijke opvoeding.....	15
3.1.1.6 Lager onderwijs: leren leren	17
3.1.2 Voldoet de school aan de erkenningsvoorwaarde 'hygiëne, veiligheid en bewoonbaarheid'?	19
3.1.3 Voldoet de school aan de overige erkenningsvoorwaarden?.....	20
3.2 Respecteert de school de overige reglementering?.....	20
4 BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?	22
4.1 Sociale en emotionele begeleiding.....	22
4.2 Evaluatiepraktijk	24
5 ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL	25
6 STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL	28
6.1 Wat doet de school goed?.....	28
6.2 Wat kan de school verbeteren?	29
6.3 Wat moet de school verbeteren?.....	30
7 ADVIES BETREFFENDE DE ERKENNINGSVOORWAARDEN	31
8 VASTSTELLINGEN BETREFFENDE DE OVERIGE REGELGEVING	31

INLEIDING

De decretale basis van het onderzoek

Tijdens een doorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de school

1. de onderwijsreglementering respecteert,
  2. op systematische wijze haar eigen kwaliteit onderzoekt en bewaakt,
  3. haar tekorten al dan niet zelfstandig kan wegwerken
- (zie artikel 38 van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, 8 mei 2009).

Een doorlichting is dus een onderzoek van

1. de onderwijsreglementering,
2. de kwaliteitsbewaking door de school,
3. het algemeen beleid van de school.

Een onderzoek in drie fasen

Een doorlichting bestaat uit drie fasen: het vooronderzoek, het doorlichtingsbezoek en het doorlichtingsverslag.

- Tijdens het vooronderzoek bekijkt het inspectieteam de gehele school aan de hand van het CIPO-referentiekader. Het vooronderzoek wordt afgesloten met een doorlichtingsfocus: een selectie van te onderzoeken aspecten tijdens het doorlichtingsbezoek.
- Tijdens het doorlichtingsbezoek voert de onderwijsinspectie het onderzoek uit aan de hand van observaties, gesprekken en analyse van documenten.
- Het doorlichtingsverslag beschrijft het resultaat van de doorlichting, bevat een advies over de verdere erkenning en wordt gepubliceerd op www.doorlichtingsverslagen.be.

Een gedifferentieerd onderzoek

1. Omdat de onderwijsinspectie gedifferentieerd doorlicht, onderzoekt het inspectieteam in de school een selectie van de onderwijsreglementering:
  - het voldoen aan de onderwijsdoelstellingen
Hiertoe selecteert de onderwijsinspectie een aantal leergebieden.
Daarbij onderzoekt de onderwijsinspectie altijd de volgende procesvariabelen uit het CIPO-referentiekader:
    - het onderwijsaanbod
    - de uitrusting
    - de evaluatiepraktijk
    - de leerbegeleiding.
  - een selectie van andere erkenningsvoorwaarden, waaronder de erkenningsvoorwaarde hygiëne, veiligheid en woonbaarheid.
  - een selectie van overige regelgeving.
2. Om de kwaliteitsbewaking door de school na te gaan, selecteert het inspectieteam een aantal procesvariabelen. Het inspectieteam gaat met de kwaliteitswijzer na of de school voor deze procesvariabelen aandacht heeft voor
  - doelgerichtheid: welke doelen stelt de school voorop?
  - ondersteuning: welke ondersteunende initiatieven neemt de school om efficiënt en doelgericht te werken?
  - doeltreffendheid: bereikt de school de doelen en gaat de school dit na?
  - ontwikkeling: heeft de school aandacht voor nieuwe ontwikkelingen?

3. Het inspectieteam onderzoekt ten slotte het algemeen beleid van de school aan de hand van vier procesvariabelen: leiderschap, visieontwikkeling, besluitvorming, kwaliteitszorg.
In dit luik rapporteert het inspectieteam ook over het zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid van de school.

Het advies

De adviezen die de onderwijsinspectie uitbrengt, hebben betrekking op alle of op afzonderlijke structuuronderdelen van de school. De onderwijsinspectie kan drie adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de school of van structuuronderdelen.
- een beperkt gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de erkenning van de school of van structuuronderdelen als de school binnen een bepaalde periode voldoet aan de voorwaarden vermeld in het advies.
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de school of van structuuronderdelen op te starten.

Bij een ongunstig advies beoordeelt de onderwijsinspectie bovendien of de school de vastgestelde tekorten zelfstandig kan wegwerken.

Tot slot

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve doorlichtingsverslag informeert de directeur van de school de ouders en leerlingen over de mogelijkheid tot inzage. Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de school het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de school of zijn gemandateerde tekent het verslag voor gezien. Het bestuur stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De school mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1 SAMENVATTING

De vrije basisschool 'De Kameleon' is de enige basisschool in de Hasseltse deelgemeente Sint-Lambrechts-Herk. In de Pastorijstraat bevinden zich de kleuterafdeling, de eerste graad en de administratieve zetel van de school. De tweede en de derde graad bevinden zich in de Vorststraat, een kleine kilometer verder. De ligging, de omgeving, de historiek en de instroom van leerlingen geven de school, net als een kameleon, een eigen kleur en karakter. De leerlingenpopulatie is een afspiegeling van de dorpsgemeenschap. De beperkte maar groeiende instroom van kinderen die het Nederlands niet als thuistaal hebben, grijpt de school aan in haar gelijke kansenbeleid. Vanuit de zorg voor het bieden van hedendaags, kwaliteitsvol onderwijs, wenst de schoolleiding de pijlers uit haar onderwijsproject een meer concrete en actuele invulling te geven.

Onder het moto 'samen school maken' groeien schoolleiding en -team naar elkaar toe. Een dynamische en enthousiaste leiding, ondersteund door een aantal structuren, kan in toenemende mate rekenen op een geëngageerd en vernieuwingsbereid lerarenteam. Het gezamenlijk gericht zijn op het bieden en bewaken van kwaliteitsvol onderwijs, vormt nog een knelpunt.

De onderwijsinspectie onderzocht de leergebieden wereldoriëntatie en lichamelijke opvoeding in beide afdelingen en analyseerde de wijze waarop de lagere afdeling leerlingen ondersteunt in het schoolse leren en hen vaardig maakt in het leren in om het even welke situatie. Daarnaast peilde de inspectie naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de sociaal-emotionele begeleiding, de evaluatiepraktijk en het algemeen beleid van de school. Ook bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne werden onderzocht.

Documentanalyse, klasobservaties en gesprekken tonen aan dat de kleuterafdeling de ontwikkelingsdoelen voor wereldoriëntatie en lichamelijke opvoeding onvoldoende nastreeft. Leerplannen vormen nog te weinig de concrete leidraad bij de planning, de uitvoering en de bewaking van het onderwijsaanbod. Afspraken op niveau van de kleuterafdeling over inhoud, doelen, en thema-gebonden woordenschat zijn noodzakelijk om een evenwichtige en logische opbouw uit te werken. Door gebruik te maken van projecten, wandelingen en uitstappen benadrukken de leraren de realiteitswaarde en bieden zij kleuters kansen om de wereld rondom hen te ontdekken en te vatten.

Wat de motorische ontwikkeling betreft, bieden de school en het sportcentrum Elckerlyc een ruime waaier aan materialen en bewegingsmogelijkheden. Kleuters krijgen een gevarieerd aanbod van bewegingskansen. Ook hier zijn de leerplandoelen nog te weinig richtinggevend.

De lagere afdeling bereikt de eindtermen voor wereldoriëntatie en lichamelijke opvoeding in voldoende mate.

Het gebruik van een onderwijsleerpakket voor wereldoriëntatie afgestemd op de leerplandoelen, zorgt voor samenhang, een brede vorming en een graduele lijn. Het implementatietraject afronden, houdt in dat de school de vastgestelde overlappingen en hiaten wegwerkt, het toevoegen of weglaten van thema's nauwgezet bewaakt en specifieke activiteiten en uitstappen in relatie brengt met de leerplandoelen. Het verankeren van de werking in het schoolwerkplan en het omschrijven van de wijze waarop de school leerlingen op de wereld oriënteert, zal bijdragen tot een grotere gezamenlijke doelgerichtheid. Effecten brengt het team grotendeels in beeld via toetsen horende tot het onderwijsleerpakket. Het vormt een aandachtspunt om het evenwicht tussen kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes te bewaken. Er schuilt een uitdaging in het zoeken naar evaluatiecriteria om minder meetbare effecten in de evaluatie te betrekken met het oog op een brede beeldvorming over de diverse domeinen.

De activiteiten voor lichamelijke opvoeding in de lagere school stimuleren de leerlingen in hun motorische competenties en vestigen de aandacht op een gezonde en veilige levensstijl. Leerlingen leren zichzelf en anderen al sportend kennen, anderen helpen en steun verlenen. Het aanbod richt zich op de visie en de doelen uit het leerplan. De leraar wenst met de evaluatie hoofdzakelijk de leerlingen te bevestigen en te stimuleren en betreft bijgevolg de evaluatie minder op het wel of niet bereiken van vooraf geselecteerde onderwijsdoelen.

Een planning en graduele opbouw in functie van het nastreven van de eindtermen 'leren leren' op schoolniveau, ontbreekt. Leerkrachten in de kleuterafdeling en de benedenbouw leveren een aantal waardevolle opstapjes maar zijn zich weinig bewust van de relatie met aspecten van leren leren. Vooral in de bovenbouw krijgen leerlingen ruime kansen om binnen verschillende leergebieden, inzichten, vaardigheden en attitudes in het kader van leren leren te oefenen. De school kan haar aandacht voor leren leren verscherpen en het leeftijdspecifiek nastreven van de eindtermen gekoppeld aan activiteiten, gradueel uitwerken over de hele schoolloopbaan van de leerlingen.

De meeste leraren onderschrijven de uitgangspunten van de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen maar hebben deze nog weinig omgezet in de klaspraktijk. Deze oefening gebeurde alsnog niet vanuit gezamenlijke studie, opgebouwde inzichten en vertaalt zich bijgevolg nog niet in schoolafspraken.

Welbevinden en betrokkenheid van leerlingen vormen voor het lerarenteam de kern om tot leren en ontwikkelen te komen. Afhankelijk van de visie van de leraar worden hier ook acties aan verbonden. De school kan gezamenlijk reflecteren en afspraken maken over de wijze waarop de klasorganisatie kan omgebouwd worden tot een krachtige leeromgeving en hoe werkvormen kunnen inspelen op actief, samenwerkend en zelfgestuurd leren.

Teamleden observeren, evalueren en sturen het ontwikkelingsproces van leerlingen bij. De school kan haar observatie, evaluatie- en rapporteringssysteem kritisch benaderen om beter tegemoet te komen aan enerzijds een totale persoonlijkheidsontwikkeling en anderzijds een afstemming op het volledige onderwijsaanbod.

Met een kritische blik, enkele organisatorische bijstellingen en de goodwill van teamleden en ouders, kan de beschikbare onderwijstijd efficiënter worden aangewend.

Gebouwen en infrastructuur zijn dringend aan renovatie/vervanging toe en voldoen niet meer aan de huidige criteria voor woonbaarheid-, veiligheid en hygiëne. Het schoolbestuur startte een DBFM-procedure (design, build, finance en maintain); een verregaande vorm van integrale aanbesteding, waarbij de opdrachtgever ook de financiering voor zijn rekening neemt. De start van dit project dient zich eerstdaags aan.

De onderwijsinspectie besluit deze doorlichting met een gunstig advies voor beide leergebieden in de lagere afdeling.

De kleuterafdeling ontvangt een advies gunstig beperkt in de tijd omwille van het onvoldoende nastreven van de ontwikkelingsdoelen voor wereldoriëntatie en lichamelijke opvoeding. De inspectie raadt de school aan om het opgestarte traject wereldoriëntatie met externe ondersteuning verder te zetten. Voor lichamelijke opvoeding delibereert het inspectieteam het tekort. Het beleidsvoerend vermogen van de school is voldoende krachtig om zelfstandig het nieuwe leerplan doelgericht te implementeren, uit te voeren en te bewaken in samenspraak met de gymleraar.

De inspectie gelooft in de groeikracht en de mogelijkheden van dit team en wenst het alle succes toe met het verder optimaliseren van de onderwijskwaliteit en het verder kleur geven aan 'De Kameleon'.

2 DOORLICHTINGSFOCUS

Op basis van het vooronderzoek en in het kader van een gedifferentieerde doorlichting selecteerde de onderwijsinspectie onderstaande leergebieden en procesindicatoren/procesvariabelen voor verder onderzoek.

2.1 Leergebieden in de doorlichtingsfocus

Kleuteronderwijs - Leergebieden

wereldoriëntatie
lichamelijke opvoeding

Lager onderwijs - Leergebieden

wereldoriëntatie
lichamelijke opvoeding

Lager onderwijs - Leergebiedoverschrijdend

leren leren

2.2 Procesindicatoren of procesvariabelen in de doorlichtingsfocus

Onderwijs - Begeleiding

Sociale en emotionele begeleiding

Onderwijs - Evaluatie

Evaluatiepraktijk

3 RESPECTEERT DE SCHOOL DE ONDERWIJSREGLEMENTERING?

3.1 Respecteert de school de erkenningsvoorwaarden?

3.1.1 Voldoet de school aan de onderwijsdoelstellingen?

Het onderzoek naar het voldoen aan de onderwijsdoelstellingen levert voor de geselecteerde leergebieden het volgende op.

3.1.1.1 Kleuteronderwijs: wereldoriëntatie

Voldoet niet

De kleuterafdeling streeft de ontwikkelingsdoelen voor het leergebied wereldoriëntatie in onvoldoende mate na. De kansen die kleuters krijgen om via een explorerende en onderzoekende houding competentier te worden in de wereld van natuur, techniek, mens, maatschappij, tijd en ruimte starten te weinig vanuit de visie en de kerngedachten van de ontwikkelingsdoelen. De werking laat niet toe om op klas- en schoolniveau een doelgericht, evenwichtig en gradueel onderwijsaanbod over de verschillende leeftijdsgroepen heen, in beeld te brengen. Observaties, richtkaders en evaluaties vertonen weinig elementen van wereldoriëntatie.

3.1.1.2 Kleuteronderwijs: lichamelijke opvoeding

Voldoet niet

De kleuterafdeling streeft de ontwikkelingsdoelen voor het leergebied lichamelijke opvoeding in onvoldoende mate na. Plannings- en evaluatiedocumenten weerspiegelen weinig gerichtheid op het concreet uitvoeren van een goedgekeurd doelenkader. Het evenwichtig plannen en realiseren van na te streven competenties voor de verschillende domeinen, wordt te weinig bewaakt. Het bewegingsvaardiger maken van kleuters, het vertrouwd raken met verschillende bewegingsvormen en -situaties vertrekt te weinig vanuit een doelgericht en leeftijdspecifiek aanbod. Het is niet duidelijk waarom binnen dit leergebied een extra aanbod en extra onderwijstijd gaat naar elementaire basisbewegingen ter voorbereiding van het schrijven noch hoe de klasleraren hierop verder bouwen.

3.1.1.3 Kleuteronderwijs: lichamelijke opvoeding en wereldoriëntatie

Curriculum	De groepsleraren gebruiken een referentiekader van de eigen koepel om het
Onderwijsaanbod	onderwijsaanbod vorm te geven. Voor de keuzes van activiteiten baseren zij zich
<i>Referentiekader</i>	op ervaring, bronnenmateriaal en onderwijsleerpakketten. De klaswerking richt
<i>Planning</i>	zich naast de gebruikelijke thema's van de jaarkring ook op initiatieven,
<i>Evenwichtig en volledig</i>	interesses of vragen van kleuters.
<i>Samenhang</i>	Voor het leergebied lichamelijke opvoeding vertrekt het onderwijsaanbod vanuit
<i>Brede harmonische vorming</i>	de onderriservaring en de jaarplanning van een onderwijsleerpakket. Dit pakket
<i>Actief leren</i>	is afgestemd op de visie en de doelen uit het oude leerplan en vertrekt bijgevolg
	minder vanuit de totale persoonlijkheidsontwikkeling opgenomen in het
	vernieuwde leerplan. Waar mogelijk sluiten de bewegingsactiviteiten aan bij de
	lopende klsthema's en bewerkstelligen zij een horizontale samenhang.

Bij de realisatie van beide leergebieden hebben de teamleden vooral oog voor de activiteiten en veel minder voor de na te streven doelen. Leerplannen hebben nog weinig functionele waarde, hun visie en didactische suggesties geven het aanbod en de werking nog te weinig richting. Leerkrachten richten zich vooral op het onderwijs op klasniveau en veel minder op de gezamenlijk te bereiken onderwijsresultaten op niveau van de hele kleuterafdeling. Een sluitende plannings- en bewakingsstrategie om leerplandoelen en -inhouden expliciet na te streven en te bewaken, is voor beide leergebieden nog niet in ontwikkeling. Het leerplan wereldoriëntatie werd bij de start van het schooljaar overhandigd.

Niet alle leraren beschikken over de leerplannen. In samenwerking met de pedagogische begeleidingsdienst experimenteert, reflecteert en richt het team zich nu op het domein 'techniek' en probeert het om bij de activiteiten wereldoriëntatie passende leerplandoelen te selecteren. Themabundels registreren ervarings situaties en ontwikkelingsaspecten al dan niet gekoppeld aan specifieke activiteiten, materialen, een hoekenaanbod en (leerplan)doelen.

Twee activiteiten bewegingsopvoeding per week plaatsen kleuters in gevarieerde bewegingssituaties waarin ze kunnen exploreren en oefenen. Gevoelens van plezier, inspanning, concentratie en zich voluit geven, drijven boven, net als het leren omgaan met afspraken en spelregels. Samen werken en samen spelen ondersteunen het sociaal functioneren. De aandacht voor hygiëne bij kleuters, zeker wanneer ze naar het sportcentrum gaan, kan de school verscherpen.

Een aantal overkoepelende doelen uit het leerplan wereldoriëntatie vertonen een grote samenhang met andere leergebieden maar ook met het leergebied lichamelijke opvoeding. De intentionele aandacht voor een rijk hoekenaanbod, uitdagende materialen, samenwerken, een plan bedenken om een (bewegings-) probleem aan te pakken, overleggen over een groepsopdracht, regels en een taakverdeling maken, ..., kan nog meer worden nagestreefd in functie van het ontwikkelen van basisattitudes en -vaardigheden.

Doelen voor wereldoriëntatie binnen tijd en ruimte sluiten nauw aan bij de tijd- en ruimtebeleving in de lessen bewegingsopvoeding. Doelen in functie van grip krijgen op de dagelijkse tijd, tijd ordenen en meten worden dagelijks geoefend tijdens het onthaalmoment en de kalenderopdracht. De hierbij gemaakte afspraken over de visuele voorstelling en de graduele opbouw zijn aan heropfrissing en opvolging toe.

Symbolen, pictogrammen, lettertekens en stappenplannen brengen kleuters tot het besef dat deze dienen om boodschappen visueel over te brengen. Een gestructureerde opbouw in het gebruik van pictogrammen, het visualiseren van klasafspraken en dagelijkse rituelen kent nog een groeimarge.

De leraren benutten de landelijke ligging, de onmiddellijke en de verdere schoolomgeving, maken excursies en leerwandelingen om kleuters levensechte ervaringen te bieden en hen attent te maken op het cyclische in de natuur. Allerlei activiteiten bevorderen de milieu-, mobiliteits- en gezondheidseducatie. Intentionele aandacht voor menselijke, maatschappelijke en technische thema's komt minder voor. Het toepassen van verkeersregels krijgt een concrete invulling tijdens uitstappen en de verplaatsing naar het sportcentrum.

Er zijn weinig afspraken over het ontwikkelen van een gradueel opgebouwde begripsvorming en basiswoordenschat. De begrippen die de groeilijnen vermelden, zijn niet dekkend voor de brede waaier aan begrippen en de taalschat die de leerkrachten bij de kleuters kunnen nastreven. Uit klasobservaties blijkt dat leerkrachten begrippen aanbrengen die niet meteen tot de leefwereld van jonge kinderen behoren en die voor anderstalige kleutertjes weinig functioneel zijn. Ook tijdens bewegingslessen kunnen specifieke begrippen en themawoordenschat een verdere concretisering krijgen.

Er ligt een duidelijke opdracht in het uitwerken van een efficiënte en haalbare werkwijze, om de continuïteit en het intentioneel nastreven van leerinhouden en leerplandoelen, voor beide leergebieden, op klas- en schoolniveau te bewaken. De school kan hierbij een functionele registratiesystematiek ontwikkelen die het plannen efficiënt maakt, de planlast reduceert maar die het waardevol samengaan van werken met kalendergebonden thema's in combinatie met thema's die vertrekken vanuit kleuterinitiatief, blijvend ondersteunt.

Een aantal lessen lichamelijke opvoeding zijn gericht op het stimuleren van basisbewegingen ter voorbereiding van het schrijfproces bij vijfjarigen. Het is niet duidelijk in welke mate de hieraan bestede onderwijstijd en -doelen complementair zijn met de klasactiviteiten en vertrekken vanuit duidelijke noden.

Tijdens het thema verkeer oefenen de kleuters hun fietsvaardigheden en ook op de speelplaats krijgen zij hiertoe kansen. Leraren hebben aandacht voor ontspanningsmomenten en bewegingstussendoortjes. Afhankelijk van de leeftijd en de bewegingsdrang van kleuters richten leraren een bewegingshoek of -ruimte in.

Onderwijsorganisatie

Klasmanagement

Onderwijstijd

De meeste leraren leggen een grote betrokkenheid aan de dag om zich voor alle kleuters van hun groep in te zetten. Het thema is aanwezig in het klasbeeld en een hoekje zorgt voor sfeer en inleving. Een nieuwsbrief informeert de ouders vooraf over het thema en de bijhorende activiteiten.

Langdurige klassikale activiteiten en uitgebreide instructiemomenten belemmeren een efficiënte klasorganisatie. Er liggen nog groeikansen in het stimuleren van het zelfstandig en actief denken, het handelen en verwoorden binnen een gevarieerde en uitdagende leeromgeving.

Observaties en planningsdocumenten tonen aan dat een te groot aandeel van de onderwijstijd gaat naar eet-, plas- en jasmomenten. Het team dient deze tijdinvestering te optimaliseren in functie van het maximaal en doelgericht aanwenden ervan opdat kleuters de onderwijstijd en het onderwijsaanbod krijgen waar ze recht op hebben.

De school kan bij de ouders – zowel in de kleuter als de lagere afdeling – het belang van het respecteren van de start- en einduren benadrukken.

De observaties van de lessen lichamelijke opvoeding weerspiegelen een degelijke aanwending van de beschikbare lestijd. Een korte instructie met duidelijke voorbeelden en herhaling van enkele afspraken spoort kleuters snel aan tot intens bewegen.

Materieel beheer

Uitrusting

Ontwikkelingsmaterialen

Teamleden reiken aan over voldoende ontwikkelingsmaterialen te beschikken en zijn op de hoogte van de materialen die op schoolniveau aanwezig zijn.

De beperkingen van een verouderd schoolgebouw en de kale of verouderde aankleding van een aantal klassen, nodigen niet altijd uit tot interactie, exploreren en experimenteren. Hoekenfiches bevatten weinig concrete afspraken over hun inrichting en leeftijdspecifieke materialen.

Infrastructuur De oudste kleuters gebruiken het sportcentrum Elckerlyc en beschikken er over een grote bewegingsruimte en een uitgebreid gamma aan sport-, spel- en bewegingsmateriaal. Hier ligt het accent op vast en verplaatsbaar, groot materiaal. Jongere kleuters gebruiken een klaslokaal als bewegingsruimte waar de nadruk ligt op een rijk gevarieerd aanbod van kleine materialen. Het opgestapelde materiaal ordelijker schikken of elders opbergen, optimaliseert de bewegingsruimte en de -veiligheid.

Evaluatie Dagelijkse observaties vormen het aanknopingspunt voor snelle bijstellingen of extra ondersteuning. De afwezigheid van concrete afspraken en duidelijk afgebakende observatiecriteria zorgen ervoor dat de evaluatie slechts een aantal facetten van de kleuter in ontwikkeling opneemt. Een aantal aspecten samengebracht onder de vorm van groeilijnen, verdeeld over de drie leeftijdsgroepen, is hierbij richtinggevend maar geeft geen beeld weer van de totale ontwikkeling. Gegevens over wereldoriëntatie worden beperkt geobserveerd en geregistreerd.

Evaluatiepraktijk *Evenwichtig en representatief
Kindvolgsysteem
Gericht op bijsturing*

Voor het leergebied lichamelijke opvoeding gebeurt de observatie en de evaluatie van de bewegingsdomeinen eerder globaal maar nog weinig doelgericht. De observatietabellen vervat in het onderwijsleerpakket zijn hierbij niet richtinggevend. Elementen uit de diagnostische screening voor risicokleuters worden al wel eens gebruikt voor kleuters bij wie de motorische ontwikkeling minder vlot evolueert.

De bijzondere leermeesters wisselen leerlingengegevens uit bij de overgang van kleuter naar lager.

Rapporteringspraktijk De leraren communiceren mondeling over de vorderingen van de kleuters. Op een algemene informatie-avond lichten ze de klaswerking toe en informeren ze de ouders over het aanbod, afspraken en specifieke aandachtspunten. Zowel tijdens informele als formele contactmomenten krijgen ouders toelichting over de ontwikkeling van hun kind. De groeilijnen die als basis dienen voor het observeren van leerlingen worden ook overhandigd aan ouders en vergezeld van een aantal tips. Eerder sporadisch worden aspecten van lichamelijke opvoeding en wereldoriëntatie met ouders besproken.

*Evenwichtig en volledig
Interne en externe
communicatie*

Begeleiding De teamleden staan in voor de basiszorg en evalueren de ontwikkeling van de kleuters via occasionele en georganiseerde observaties. De observaties, globale screenings en overgangsgesprekken geven nog geen breed beeld weer van de beginsituatie en de ontwikkeling van de kleuters. De gehanteerde groeilijnen zijn een beperkte selectie van de kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes die kleuters tijdens hun loopbaan moeten ontwikkelen. De periodieke screenings van welbevinden, betrokkenheid en competenties vinden plaats maar vertrekken nog te weinig van gezamenlijk afgebakende criteria. De registratie van deze gegevens en bevindingen wordt opgenomen in het kleuterdossier. Het zorgbeleid tracht met klasoverleg, multidisciplinaire besprekingen, volgfiches en klasinterne hulp de eerstelijnsverantwoordelijkheid van leraren te vergroten en differentiatiemomenten in te bouwen. Differentiatie en bijstellingen gebeuren hoofdzakelijk vanuit het aanbod en minder vanuit de leerplandoelen.

Leerbegeleiding *Beeldvorming
Zorg*

Met het project 'de woordenschat' investeert de stad in het creëren van gelijke onderwijskansen en gelijke onderwijsrechten voor iedereen, met de focus op maatschappelijk kwetsbare groepen. Het initiatief werkt samen met vrijwilligers die kinderen extra taalondersteuning geven tijdens de schooluren. De woordenschat die in de klas aan bod komt, wordt vooraf aangereikt en bereidt taalarme kleuters voor op de taalinhouden van het thema.

De school staat voor de uitdaging om deze werking door te trekken naar de school- en klaspraktijk, zodat taalzwakkere kleuters een waardevol aanbod krijgen.

Sociale en emotionele begeleiding

School- en klasklimaat

Een vriendelijke aanpak ondersteunt kleuters in een veilige speelleeromgeving. Klaspoppen vormen een vriendje, delen de interesses van de kleuters en voelen precies aan wat er zich in hun hoofdje afspeelt. Zij vormen het ideale communicatiemiddel en zorgen ervoor dat kleuters zich in de klas thuis voelen terwijl zij onbewust taal uitlokken.

De ruime speelplaats, vaststaand en rollend materiaal zetten kleuters aan tot bewegen, (samen)spel en fantasie. Visueel voorgestelde afspraken structureren het gebruik van specifieke spelmaterialen.

**Professionalisering
Deskundigheidsbevordering**

*Interne expertise
Nascholingen*

De kleuterafdeling vatte in samenwerking met de pedagogische ondersteuning een traject aan om zich via het domein techniek in het leergebied wereldoriëntatie te verdiepen.

De collegiale consultatie binnen de scholengemeenschap en de uitwisseling tussen de bijzondere leermeesters lichamelijke opvoeding binnen de school bevatten kansen tot interne professionalisering. De school kan nog intensiever gebruik maken van het leren van elkaar zowel binnen als over de afdeling heen.

Kwaliteitszorg

Ontwikkelingsdoelen, leerplannen en bijhorende uitgangspunten, visies en kerngedachten werden nog niet aan een grondige studie onderworpen en beleidsmatig binnen een gefaseerde implementatiestrategie uitgewerkt. Dit haat zorgt er onder andere voor dat de onderwijskwaliteit voor wereldoriëntatie en lichamelijke opvoeding dient te worden bijgestuurd.

3.1.1.4 Lager onderwijs: wereldoriëntatie

Voldoet

De lagere afdeling bereikt de eindtermen voor het leergebied wereldoriëntatie in voldoende mate. Een gestructureerde aanpak staat borg voor een vrij evenwichtig domeinaanbod en graduele samenhang. De systematische en thematische benadering zorgt voor horizontale samenhang binnen het leergebied. Tevens zijn er relaties met de leergebiedoverschrijdende eindtermen en de attitudinale doelen. Leeruitstappen, waarnemingen en projecten ondersteunen de brede vorming. Externe output kan de school voor het leergebied niet voorleggen. De evaluatie beperkt zich tot het afnemen van toetsen.

Curriculum

Onderwijsaanbod

*Referentiekader
Planning
Evenwichtig en volledig
Samenhang
Brede harmonische vorming
Actief leren*

De hele lagere afdeling werkt met eenzelfde totaalconcept voor wereldoriëntatie. De bovenbouw introduceerde het onderwijsleerpakket, later volgde de benedenbouw. Lesobservaties en klasbeelden getuigen in de meeste klasgroepen van een breed aanbod met aandacht voor de actualiteit en de leefwereld van de leerlingen. Het onderwijsleerpakket vertrekt vanuit een specifieke domeinvulling maar legt verbanden met de andere domeinen en waar mogelijk ook met andere leergebieden. De voorgestelde werkvormen benadrukken het actief leren, de leergebiedoverschrijdende eindtermen en de attitudinale doelen. Het team verwoordt zich met de structurele aanpak zeker te voelen naar de graduele opbouw en de volledigheid van het aanbod.

Een jaarplanning verwijst naar de te bereiken onderwijsdoelen. Leraren registreren aan welke leerplandoelen via de thema's wordt gewerkt en bespreken dit tijdens het parallel- of graadoverleg. Het team nam zich voor op

basis van deze gegevens, tegen het einde van dit trimester, het gradueel nastreven van de leerplandoelen op schoolniveau in beeld te brengen, eventuele hiaten vast te stellen en mogelijke lacunes aan te vullen.

Teamleden gebruiken de omliggende en de verdere omgeving om de werkelijkheidswaarde te verhogen en de leerlingen in aanraking te brengen met de realiteit. Een werkdocument registreert per leerjaar de klasebonden uitstappen en heeft oog voor maatschappelijke, historische, geografische en natuurkundige aspecten. Ook hier wenst het team leerplandoelen aan te koppelen in functie van het nastreven van een logisch, graduele opbouw. Voor de cursorische aanpak van verkeer- en mobiliteitseducatie gebruikt het team een ander onderwijsleerpakket. Leerlingen mobiliteitsbewust maken en voorbereiden op een veilige deelname aan het verkeer kent een praktische invulling tijdens de verplaatsingen te voet, met de fiets of met het openbaar vervoer. Een verkeerspark en een fietsvaardigheidsproject maken de leerlingen fietsvaardiger.

Analyse van de planningsinstrumenten vertoont grote verscheidenheid en stemt in een aantal klassen niet overeen met de schoolafspraken. Waar een aantal teamleden een uitgebreide registratie voorleggen met concrete doelen verwijzend naar leerplandoelen, lesverloop, werkvormen en bijhorende didactische aanpak, verwijzen anderen met één pennentrek naar de handleiding of het werkboek.

Via opzoekmateriaal, digitale zoekmachines, actieve en coöperatieve werkvormen ondersteunt het onderwijsleerpakket een harmonische vorming. De meeste teamleden zijn gegroeid in het hanteren van activerende werkvormen die de zelfstandigheid en de verantwoordelijkheid van de leerlingen aanspreken. In een aantal klassen behoren deze werkvormen tot de dagelijkse klaspraktijk. Nog een aantal leraren houdt het bij een sterk leerkrachtgestuurde aanpak die leerlingen kansen tot samenwerken, overleg, sociale vaardigheden en leren van elkaar ontnemt.

De inspanningen van de meeste leerkrachten resulteren in kwaliteitsvol wereldoriënterend-onderwijs, waarin de kerngedachten van de eindtermen en het streven naar een brede harmonische vorming zichtbaar aanwezig zijn. Naarmate leerlingen evolueren in hun ontwikkeling groeit de aandacht voor de actualiteit. Het klasbeeld weerspiegelt hierbij minder het dynamisch gebruik van tijd- en ruimtekaders.

Een secundaire school ontwikkelde mobiele techniekkarren die de interesse voor techniek in de basisschool aanwakkeren. Materialen, steekkaarten, stappenplannen en opdrachtschema's prikkelen de technische geletterdheid en vaardigheden van de leerlingen. Met de ondersteuning van experts en het nieuwe onderwijsleerpakket neemt de aandacht voor het domein techniek toe.

Onderwijsorganisatie Het team voorziet voldoende onderwijstijd voor wereldoriëntatie. Het vergt nog enige ervaring om duidelijke keuzes te maken en om voorzichtig en verantwoord om te gaan met eigen thema's of extra aanbod zoals schoolprojecten en extra-murosactiviteiten. Dit bewaken vanuit de leerplandoelen blijft een belangrijk gegeven om overaanbod uit te sluiten of hiaten te vermijden.

Onderwijstijd

Klas- en afdelingoverstijgende initiatieven verstevigen de gezamenlijke doelgerichtheid en het leren van elkaar zowel op leerling- als leerkrachtniveau. Thema-af rondingen en groepsactiviteiten tussen de oudste kleuters en de eersteklassertjes bevorderen de overgang van kleuter naar lager.

Materieel beheer

Uitrusting

Leermiddelen

De school beschikt over voldoende leermiddelen om het leerplan te realiseren. Meerdere teamleden maken eigen materiaal aan zodat het lopende thema in het klasbeeld aanwezig is. De meeste titularissen schakelen het gebruik van digitale informatiedragers en internet in voor het opzoeken en verwerken van informatie. De bovenbouw experimenteert met een digitaal schoolbord.

Evaluatie

Evaluatiepraktijk

Evenwichtig en representatief

Leerlingvolgsysteem

Teamleden gebruiken de evaluatie-instrumenten uit het onderwijsleerpakket en zelf opgestelde toetsen. Na elk thema volgt een studeerwijzer met studietips over wat leerlingen moeten kennen en kunnen. Digitale oefentoetsen, open- en geslotenboektoetsen brengen variatie in de aanpak. Allen peilen ze naar parate kennis, maar ook deels naar inzichten en vaardigheden. Het blijft een aandachtspunt om in de evaluatie een goed evenwicht te bewaken tussen kennis, vaardigheden en attitudes en dit voor de verschillende domeinen. Het team heeft nog weinig ervaring met alternatieve evaluatievormen waarbij bijvoorbeeld de observatie van een proces kan leiden tot interessante en meer volledige informatie over de effecten van het leerproces. Zelfevaluatie door leerlingen of reflecteren over elkaars inbreng komt eerder sporadisch voor.

Het leerlingvolgsysteem neemt, in verhouding tot de leergebieden wiskunde en Nederlands, weinig elementen op van wereldoriëntatie.

De school beschikt enkel over interne evaluatiegegevens en kan bijgevolg haar onderwijskwaliteit voor dit leergebied niet toetsen aan externe bevindingen. Het outputbeleid richt zich vooral op de leergebieden Nederlands en wiskunde.

Rapporteringspraktijk

Interne en externe communicatie

Evenwichtig en volledig

Het globale cijfer op het rapport geeft weinig concrete informatie over de evolutie die een leerling voor wereldoriëntatie maakt. Domeinen, specifieke vaardigheden of doelen worden niet opgenomen. Het rapport geeft wel aanvullende informatie over enkele aspecten van werk- en leefhouding. Tijdens het individuele oudercontact lichten de leraren de vorderingen van de leerling toe. Ouders krijgen vooraf inzicht in de toetsen. De school beseft dat het ontwikkelen van een schooleigen visie over rapportering gekoppeld aan een evaluatiepraktijk en het huidige leerplan, zich aandient.

Begeleiding

Leerbegeleiding

Beeldvorming

Zorg

Teamleden kunnen de individuele competenties van kinderen degelijk inschatten. Bij het uitvoeren van opdrachten ondersteunen ze individuele leerlingen met de nodige hulp of strategieën. Specifieke zorg binnen wereldoriënterende vaardigheden is minder gebruikelijk.

Sociale en emotionele begeleiding

*Sociale vaardigheden
School- en klasklimaat*

Heel wat teamleden leveren inspanningen in het streven naar een veilige en stimulerende leeromgeving. Waardevolle initiatieven schragen zowel de groepssfeer, de sociale omgang als het emotionele welbevinden. Toch liggen op schoolniveau hierin nog heel wat groeikansen en kunnen leraren krachtiger gebruik maken van het leren van elkaar.

Professionalisering	Werkgroepen en werkmomenten koppelen opdrachten aan de klaspraktijk en hebben tot doel de gezamenlijke aanpak en doelgerichtheid te stroomlijnen.
Deskundigheidsbevordering	
<i>Interne expertise</i>	

3.1.1.5 Lager onderwijs: lichamelijke opvoeding

Voldoet

De lagere afdeling bereikt de eindtermen voor het leergebied lichamelijke opvoeding in voldoende mate. De planning weerspiegelt een overwegend kwaliteitsvol, systematisch en stimulerend aanbod. Activiteiten richten zich op het geïntegreerd ontwikkelen van na te streven motorische basisvaardigheden. Het aanbod van bewegingssituaties draagt bij tot de motorische en fysieke ontwikkeling. Tevens gaat er voldoende aandacht naar het ontwikkelen van een gezonde en veilige levensstijl en sociale vaardigheden. Valide outputgegevens kan de school voor dit leergebied niet voorleggen. De evaluatie is afgestemd op de beoordeling door de leraar en minder op het al dan niet individueel bereiken van de onderwijsdoelen.

Curriculum	Het aanbod aan bewegingsactiviteiten streeft naar de realisatie van het leerplan.
Onderwijsaanbod	Een jaarplanning op klasniveau verwijst per week naar de verschillende bewegingsdomeinen, -thema's en de doelen uit het leerplan. Op deze wijze krijgen leerlingen een verticaal en evenwichtig opgebouwd aanbod. De activiteiten in de dagelijkse planning refereren naar de doelen uit het nieuwe leerplan en maken een geleidelijke overgang van het oude naar het nieuwe referentiekader transparant. Een effectief bewakingssysteem van de bereikte leerplandoelen is niet aanwezig.
<i>Referentiekader</i>	
<i>Planning</i>	
<i>Evenwichtig en volledig</i>	
<i>Samenhang</i>	
<i>Brede harmonische vorming</i>	
<i>Actief leren</i>	Doordachte bewegingsactiviteiten en -situaties bieden de leerlingen ruime kansen om hun bewegingsmogelijkheden en -vaardigheden te oefenen. De leraar baseert zich hierbij op een lange ondervinding en naslagwerken.

Lesobservaties getuigen van een sterk gestructureerd verloop en starten met het omschrijven van het lesdoel. Leerlingen zijn zo goed als permanent in beweging en worden uitgedaagd om hun grenzen te verleggen. Bewegingsplezier staat centraal, maar er is frequent aandacht voor probleemoplossend denken, sociale aspecten, een veilig en sportief gedrag. De leraar doet actief mee tijdens de lesactiviteit wat stimulerend werkt voor leerlingen. Anderzijds beperkt dit de mogelijkheden tot differentiatie en individuele begeleiding. De les start met een opwarming en wordt afgerond met een feedbackmoment en een positieve bevestiging.

Voor het zwemondericht zet de school een strikte planning op. De leraar lichamelijke opvoeding coördineert het geheel en kan hierbij rekenen op de gewaardeerde hulp van klasleraren en ouders.

Een jaarlijkse sportdag opgebouwd op basis van het carouselmodel biedt een gevarieerd aanbod van sport- en bewegingsactiviteiten. De samenwerking met externe organisaties, occasionele of plaatselijke initiatieven laat leerlingen toe om buitenschools kennis te maken met andere sporttakken en bewegingsvarianten. Initiatieven op niveau van de scholengemeenschap resulteren o.a. in een bewegingsveertiendaagse die leerlingen, ouders en leerkrachten attent maakt op het belang van dagelijks bewegen. Een individuele registratiekaart zorgt voor aanmoediging en een gezonde, sportieve concurrentie.

De meeste klasleraren hebben aandacht voor bewegingstussendoortjes.

Onderwijsorganisatie <i>Klasmanagement</i> <i>Onderwijstijd</i>	<p>De school voorziet wekelijks twee lestijden lichamelijke opvoeding. De verplaatsing van en naar het sportcentrum vergt heel wat tijd maar die wordt maximaal benut als bewegingsmoment. Leerlingen worden aangepord tot flink doorstappen. De organisatie van de gymlessen getuigt van een sterke structuur en logische opbouw. Waar mogelijk liggen de materialen reeds klaar. Leerlingen worden gewezen op het respectvol omgaan met materialen.</p>
Materieel beheer Uitrusting <i>Leermiddelen</i>	<p>De sportzaal is voldoende ruim en voldoet aan de materiële vereisten. Indien nodig levert de leraar extra (klein) materiaal aan uit de kleuterafdeling. Toestellen en leermiddelen zijn opgeborgen in aanpalende ruimtes waardoor de bewegingsruimte maximaal gebruikt wordt.</p>
Evaluatie Evaluatiepraktijk <i>Evenwichtig en representatief</i> <i>Gericht op bijsturing</i>	<p>Voor de evaluatie worden klaslijsten gebruikt waarop diverse deelvaardigheden worden geregistreerd. Permanente observatie en het evalueren van specifieke motorische vaardigheden en bewegingsgedragingen geven de evaluatie inhoud. Op basis van plusjes en minnetjes worden de vorderingen beoordeeld. Opvallend hierbij is dat de leraar het positief bevestigen en aanmoedigen vooropstelt waardoor de objectiviteit van een score in vraag kan worden gesteld. De onderdelen die geobserveerd en beoordeeld worden, bestrijken grotendeels de domeinen en activiteiten uit de jaarplanning. Ook attitudinale doelen worden geëvalueerd maar de evaluatie richt zich nog weinig op het effectief bereiken van de leerplandoelen. De aandacht voor reflectie- en tussentijdse evaluatiemomenten tijdens het lesverloop waarbij de leraar de leerlingen bewust maakt van hun aanpak, beheersingsniveau en probleemoplossend gedrag, kan worden opgevoerd.</p>
Rapporteringspraktijk <i>Interne en externe</i> <i>communicatie</i> <i>Evenwichtig en volledig</i>	<p>Een extra evaluatieblaadje voor lichamelijke opvoeding wordt aan het rapport toegevoegd. Ouders ontvangen feedback over de bewegingsvorderingen en bewegingsgedragingen van hun kind. De leraar is niet aanwezig tijdens het oudercontact maar ouders kunnen steeds op hem beroep doen voor een gesprek. De inbedding van de school in het dorp en de dorpsgemeenschap zorgt voor een vlotte, familiale band.</p>
Begeleiding Leerbegeleiding <i>Beeldvorming</i> <i>Zorg</i>	<p>De leermeester volgt de leerlingen gedurende de hele lagere schooltijd en heeft een beeld van de motorische ontwikkeling en eventuele noden of moeilijkheden van de leerlingen. Bij specifieke problematieken wordt de lat minder hoog gelegd. De leraar is duidelijk, geïnformeerd over leerlingen met medische zorgen. Hij weet deze leerlingen - ondanks hun beperkingen - gericht in te schatten, uit te dagen en waar nodig ook af te remmen.</p>
Sociale en emotionele begeleiding <i>Sociale vaardigheden</i> <i>School- en klasklimaat</i>	<p>Een variatie aan werk- en organisatievormen en de vlotte overgang van de ene in de andere activiteit, houdt de betrokkenheid van de leerlingen hoog. Een stimulerende leerkrachtstijl daagt leerlingen uit en zet hen aan tot het geven van het beste van zichzelf. De bijgewoonde lessen geven voldoende aandacht voor aspecten uit de sociaal-emotionele sfeer zoals omgaan met winnen en verliezen, fair play en zelfkennis.</p>
Professionalisering Deskundigheidsbevordering <i>Interne expertise</i> <i>Nascholingen</i>	<p>De gymleerkracht steunt op een lange en rijke ervaring. Hij bouwt verdere expertise op uit vakliteratuur, onderwijsleerpakketten, regelmatige nascholingen en de samenwerking met sportinstanties. Het wegvallen van de uitwisselingsinitiatieven en praktijksessies op provinciaal niveau ervaart hij als een groot gemis aan professionalisering. Het overleg op niveau van de scholengemeenschap werkt ondersteunend en maakt het uitwisselen van ervaringen en lesmateriaal mogelijk.</p>

3.1.1.6 Lager onderwijs: leren leren

Voldoet

De lagere afdeling streeft de leergebiedoverschrijdende eindtermen voor leren leren in voldoende mate na. Met een cursorische aanpak, gevarieerde werkvormen en geïntegreerde activiteiten maken hoofdzakelijk de leerkrachten uit de bovenbouw doelgericht werk van de kerngedachten en de eindtermen leren leren. Leerlingen krijgen er kansen om effectief te leren in wisselende contexten. Afhankelijk van het belang dat andere teamleden voor leren leren hebben, gebeurt dit eerder intuïtief.

Curriculum	In haar opvoedingsproject verwijst de school met volgende passage naar de
Onderwijsaanbod	eindtermen leren leren: “Op een aantal domeinen is het leren verwerven en
<i>Referentiekader</i>	structureren van informatie belangrijker dan de parate kennis ervan.
<i>Planning</i>	Daarenboven hecht onze school uitermate veel belang aan studiebegeleiding en
<i>Evenwichtig en volledig</i>	studietraining.”
<i>Samenhang</i>	Hoewel de school nog geen richtinggevende, graduele en planmatige aanpak
<i>Brede harmonische vorming</i>	voor de leergebiedoverschrijdende eindtermen uitwerkte, krijgt leren leren,
<i>Actief leren</i>	voornamelijk in de bovenbouw, een doelgerichte en concrete invulling.
	Leerlingen doen er heel wat ervaringen op met mogelijke aanpakstrategieën, de
	wijze waarop zij het beste leren en informatie vergaren. Zowel cursorische als
	geïntegreerde activiteiten maken hen attent op de eigen leerstijl. Eerder op
	intuïtieve wijze - en afhankelijk van het belang dat andere teamleden van leren
	leren inzien - bouwen de kleuterafdeling en de benedenbouw hiervoor de basis.

Leraren ervaren in de activiteiten, de werkvormen, de oplossingsstrategieën en de studiewijzers die de onderwijsleerpakketten aanbieden, een duidelijke relatie met aspecten van leren leren. Deze pakketten bieden enige garantie op gradatie en continuïteit in het aanbod rond leren leren. Er ligt bijgevolg een opdracht in de registratie van het aanbod en het bewaken van een graduele opbouw in functie van een meer gespreide en gelijkgerichte werking.

Een zelfinstructiemethode, gericht op het beheersen en sturen van het eigen (leer)gedrag, start in de kleuterafdeling en wordt verder doorgevoerd in de lagere afdeling. Een visuele ondersteuning afgestemd op het ontwikkelingsniveau van de leerlingen, helpt hen bij het gericht aanpakken van hun taak. Afhankelijk van de leerkrachtstijl nodigt een open vraagstelling kleuters en leerlingen uit tot verder denken en zoeken.

Voor de aspecten leren plannen, planmatige werken, leren studeren en leren schematiseren in functie van het ontwikkelen van een goede studiehouding, hebben de meeste leraren voldoende aandacht. Het oefenen in gevarieerde leersituaties met leerinhouden uit verschillende leergebieden zorgt voor horizontale samenhang. Op deze wijze ervaren leerlingen het transferkarakter van informatieverwervings- en verwerkingsvaardigheden en het toepassen van aangereikte oplossingsstrategieën binnen andere contexten. De integratie van ICT-vaardigheden ondersteunt bij het leren leren. Oefenplatforms, studiewijzers en online software bieden mogelijkheden om opgedane kennis en ervaringen zelf te oefenen en te toetsen. Leerlingen die in het gezin niet over de nodige elektronische ondersteuning beschikken, krijgen hiervoor op de school de mogelijkheid tijdens speeltijden.

De toenemende aandacht voor zelfreflectie en zelfevaluatie wordt opgenomen in het contractwerk en in de leerlingenagenda. Leerlingen kunnen er reflecteren over hun leerhouding.

Aan specifieke aspecten van houdingen en overtuigingen werkt het hele team en deze worden ook opgenomen in de rapportering.

De school ontwikkelde een huiswerkbeleid en maakt gebruik van ondersteunende initiatieven die de stad Hasselt biedt.

Onderwijsorganisatie
Klasmanagement

Voor heel wat teamleden staat de cognitieve activiteit centraal bij leren leren. Toch krijgen dynamisch-affectieve en sociale aspecten ook aandacht maar is dit eerder leerkrachtgebonden. Werkvormen die zelfsturing, overleg, samenwerking, gedeelde verantwoordelijkheid, leren van elkaar en zelfcorrectie mogelijk maken, kunnen in heel wat klassen aan invulling en uitbreiding winnen. Teamleden kunnen elkaar hierbij inspireren en ondersteunen.

Materieel beheer
Uitrusting
Leermiddelen

Zelfstandig informatie opzoeken kan in informatieve boeken, atlanten en woordenboeken. Het geïntegreerd gebruik van computers en het digitaal schoolbord (aanwezig in de tweede vestigingsplaats) om het leerproces van de kinderen te ondersteunen, biedt nog groeikansen.

Synthesekaders en aanpakstrategieën uit de verschillende onderwijsleerpakketten en zelfontwikkelde schema's bieden visuele ondersteuning bij het oplossen van problemen. Schoolafspraken over de aanwezigheid, het gebruik, de visualisering en de plaats in het klaslokaal, kunnen de werking nog beter stroomlijnen en de aanpak aan efficiëntie doen winnen.

Evaluatie
Evaluatiepraktijk
Evenwichtig en representatief
Gericht op bijsturing

Leerlingen worden weinig doelgericht opgevolgd in hun ontwikkeling tot vaardige leerders en probleemoplossers. Slechts enkele teamleden uit de bovenbouw evalueren de mate waarin de leerlingen een aantal aspecten van de eindtermen leren leren beheersen in functie van eventuele extra ondersteuning of bijsturing. Op schoolniveau is hiervoor nog geen systematiek ontwikkeld.

De meeste leraren geven aan tijd te maken om met leerlingen te reflecteren over hun leerproces, oplossingsstrategieën, leer- en werkhoudingen.

In enkele klasgroepen krijgen leerlingen kansen om op basis van specifieke activiteiten een aantal vaardigheden - ook van klasgenootjes - te beoordelen aan de hand van enkele criteria.

Rapporteringspraktijk
Evenwichtig en volledig
Interne en externe
communicatie

Leren leren komt niet op het rapport voor. Wel maakt het team op basis van een lettercode, onder de rubriek 'attitudes en vaardigheden', voor een aantal aspecten van de leergebiedoverschrijdende eindtermen leren leren en sociale vaardigheden een inschatting. Deze aspecten zijn overigens voor alle leerjaren identiek.

Het rapport biedt geen mogelijkheid tot een geïntegreerde rapportage over leren leren binnen de leergebieden. Wel verwijst een mededeling sporadisch al eens naar een specifiek facet. Ruimte voor zelfevaluatie is er niet.

Begeleiding In leerlingobservaties, overlegdocumenten en in het leerlingvolgsysteem worden al eens gegevens opgenomen die verwijzen naar leervaardigheden, werk- en leerhoudingen van de leerlingen. Worden deze elementen vernoemd, dan zijn ze vaak gekoppeld aan zorgvragen van de klasleerkracht.

Leerbegeleiding
Beeldvorming
Zorg

Leerlingen met specifieke leermoeilijkheden mogen gebruik maken van ondersteunende hulpmiddelen. Bepaalde kinderen kunnen genieten van stimulerende, compenserende, remediërende of dispenserende maatregelen. Voornamelijk bij de oudere leerlingen gaan leraren op zoek naar aangepaste leermethodieken.

Sociale en emotionele begeleiding
School- en klasklimaat

Willen leerlingen zich veilig voelen, dan is het belangrijk dat zij weten en mogen ervaren dat 'fouten maken mag' en dat ze worden aangemoedigd om een antwoord te formuleren, te motiveren en hiervoor ook voldoende tijd krijgen. De aandacht voor zelfstandigheid en een bijhorende stimulerende feedback kan in de benedenbouw nog toenemen waardoor de bovenbouw meer ruimte krijgt voor het diepgaander benaderen van andere facetten van leren leren.

Professionalisering
Deskundigheidsbevordering
Interne expertise
Nascholingen

Het team nam de voorbije schooljaren weinig deel aan nascholingsinitiatieven rond leren leren. Het ooit aangekochte onderwijsleerpakket werd niet doorgenomen of gezamenlijk geïmplementeerd. Opgedane ervaringen worden geregeld gedeeld met enkele collega's, maar interne expertise stroomt weinig door naar het volledige team.

Kwaliteitszorg

De school ontwikkelde nog geen schooleigen visie op leren leren vanuit een studie van de eindtermen. Dit is een essentiële voorwaarde voor het ontwerpen van een schooleigen planning gedragen door het team die ook kan bijdragen tot een grotere gezamenlijke doelgerichtheid.

3.1.2 Voldoet de school aan de erkenningsvoorwaarde 'hygiëne, veiligheid en bewoonbaarheid'?

Voldoet niet

Op basis van het doorlichtingsonderzoek, de analyse van de documenten en de gesprekken blijkt dat het risicobeheersingssysteem nog onvoldoende dynamisch is en vertoont het beleid ernstige tekorten. Een DBFM-procedure werd opgestart en de start van de werken is voorzien voor februari 2014.

Het verzamelen van gegevens om de kwaliteit van het welzijnsbeleid te evalueren en bij te sturen, kan worden geoptimaliseerd. Niet alle gebouwen en lokalen voldoen aan de bewoonbaarheids- en veiligheidseisen. Gebouwen en domein vertonen risico's op valgevaar.

Er werd geen gevolg gegeven aan de inbreuken in het brandpreventieverslag en het verslag van de elektrische laagspanning ontbreekt voor één gebouw.

Er is geen geactualiseerde en ondertekende asbestinventaris.

Het sanitair voldoet niet aan de vereisten (gescheiden) en het onderhoud kan worden geoptimaliseerd.

Er zijn onvoldoende gebreveteerde hulpverleners voor beide vestigingsplaatsen.

3.1.3 Voldoet de school aan de overige erkenningsvoorwaarden?

Het onderzoek naar het voldoen aan de geselecteerde erkenningsvoorwaarden levert het volgende op.

Onderzochte erkenningsvoorwaarde	
Leeft de school de bepalingen na over de taalregeling in het onderwijs? (decreet bao - art. 62,6°)	ja
Neemt de school de reglementering inzake vakantieperioden en de aanwending van de onderwijstijd, zoals bedoeld in artikel 50 in acht? (decreet bao - art. 62,8°)	ja
Heeft de school een beleidscontract of beleidsplan met een centrum voor leerlingenbegeleiding waarin de vereiste bepalingen zijn opgenomen? (decreet bao - art. 62,10°)	ja

3.2 Respekteert de school de overige reglementering?

Het onderzoek naar het voldoen aan de geselecteerde reglementering levert het volgende op.

Onderzochte regelgeving	
Is er een schoolreglement waarin de verplichte bepalingen correct zijn opgenomen? (decreet bao - art. 37)	ja
• geldelijke en niet-geldelijke ondersteuning die niet afkomstig is van de Vlaamse gemeenschap en de rechtspersonen die ervan afhankelijk	ja
• de bijdrageregeling	ja
• de engagementsverklaring tussen de school en de ouders waarin wederzijdse afspraken worden opgenomen over het oudercontact, voldoende aanwezigheid, vormen van individuele leerlingenbegeleiding en het positieve engagement ten aanzien van de onderwijstaal	ja
• de afspraken in verband met het rookverbod	ja
• het orde- en tuchtreglement van de leerlingen met inbegrip van de beroepsmogelijkheden	ja
• de procedures volgens welke getuigschriften worden toegekend	ja
• de procedure volgens welke beroep kan worden ingediend tegen een beslissing van de klassenraad met betrekking tot het getuigschrift	ja
• bepalingen in verband met het recht op onderwijs aan huis	ja
• de afspraken in verband met onderwijs aan huis	ja
• richtlijnen inzake afwezigheden en te laat komen	ja
• afspraken in verband met huiswerk, agenda's en rapporten	ja
• de wijze waarop de leerlingenraad in voorkomend geval wordt samengesteld	ja
Is het schoolreglement conform het inschrijvingsrecht? (decreet bao - art. 37)	ja
Is er een schoolwerkplan waarin de verplichte bepalingen correct zijn opgenomen? (decreet bao - art. 47)	ja
• de omschrijving van het pedagogisch project zijnde het geheel van fundamentele uitgangspunten dat het schoolbestuur voor de school vastlegt	ja
• de organisatie van de school en voornamelijk de indeling in leerlingengroepen	ja
• de wijze waarop de school het leerproces van de leerlingen beoordeelt en daarover rapporteert	ja
• de voorzieningen in het gewoon onderwijs voor leerlingen met een handicap of die leerbedreigd zijn, inclusief de werkvormen met andere scholen van gewoon/buitengewoon onderwijs	ja
• de wijze waarop de school via haar zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid werkt aan de optimale leer- en ontwikkelingskansen van al haar leerlingen	ja

Bezorgt de school de verplichte informatie aan de ouders correct bij de eerste inschrijving? (decreet bao - art. 28)	ja
Voert de school een zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid met het oog op de optimale leer- en ontwikkelingskansen van alle leerlingen? (decreet bao - art. 153 septies)	ja
Respecteert de school de voorgeschreven procedure die leidt tot het afleveren van een getuigschrift? (decreet bao - art. 53-57 en BVR van 24-11-1998)	ja
Bewaart de school de bepaalde lijsten, notulen en dossiers met betrekking tot het getuigschrift? (decreet bao - art. 53-57 en BVR van 24-11-1998)	ja
Respecteert de school de voorgeschreven procedure die leidt tot het afleveren van attesten aan leerlingen die geen getuigschriften krijgen? (decreet bao - art. 53-57 en BVR van 24-11-1998)	ja
Respecteert de school het recht op 28 lestijden per week? (decreet bao - art. 48)	ja

4 BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?

Het onderzoek naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de geselecteerde procesindicatoren of procesvariabelen levert het volgende op.

4.1 Sociale en emotionele begeleiding

Doelgerichtheid Onder de impuls van de vorige schoolleiding werd een beleid over de sociale en emotionele begeleiding opgezet. Het huidige schoolbeleid tracht de aandacht voor de sociale en emotionele ondersteuning van leerlingen opnieuw te verscherpen en af te stemmen op de reële en actuele behoeften van de leerlingen. De veranderende instroom en leerlingenkenmerken wijzen erop dat meer en meer kinderen hier nood aan hebben. Het jaarthema van vorig schooljaar stimuleerde op speelse wijze de ontwikkeling van sociale en emotionele vaardigheden van alle leerlingen. Verhalen en activiteiten beïnvloedden de schoolsfeer, het welbevinden en lieten leerlingen zelf ontdekken hoe ze samen tot een warme klassfeer en het opnemen van verantwoordelijkheden konden komen. Het jaarthema van dit schooljaar gaat op dit elan verder maar belicht andere aspecten van het sociale en emotionele welbevinden.

Leraren streven naar een veilig en positief leer- en leefklimaat. Toch is niet iedereen zich voldoende bewust van het stimulerende effect dat een krachtige leeromgeving heeft op de sociale en emotionele ontwikkeling.

De belangrijkste prioriteiten binnen de sociale en emotionele begeleiding zijn het welbevinden, de betrokkenheid, de preventie en de remediëring van pestproblemen. De systematische aandacht voor het observeren en registreren van welbevinden en betrokkenheid verwaterde in de lagere afdeling. In de kleuterafdeling zijn de criteria voor inschaling niet duidelijk afgebakend. Kleuters leren op speelse wijze de vier basisgevoelens (h)erkennen, begrijpen en uiten. In de lagere afdeling is de aandacht voor het uiten en begrijpen van gevoelens sterk leerkrachtafhankelijk.

Ondersteuning Klas-, school- en speelplaatsafspraken structureren het schoolleven. Een samenwerkingscode geeft richting aan respectvolle omgangsvormen. De school ontwikkelde een speelplaatsbeleid. Afgebakende speelruimtes, een ruim aanbod van spelmateriaal en gevisualiseerde afspraken structureren de vrije momenten. De leerlingenraad, begeleid door de directeur, geeft leerlingen vanaf 8 jaar de kans om constructief mee te werken aan het schoolbeleid. Schoolprojecten, jaarthema's en klasoverschrijdende initiatieven bewerkstelligen de sociale en emotionele relaties tussen de leerlingen. Tijdens het zorg- en multidisciplinair overleg worden gedragsmoeilijkheden en aspecten van de sociale en emotionele ontwikkeling besproken. De school laat niet na om bij overschrijdend gedrag de ouders te contacteren. Samenhorigheid, vertrouwen en veiligheid binnen het team groeien, maar toch ervaren leraren nog enige terughoudendheid om tijdens de personeelsvergadering positief-kritische opmerkingen te maken, voorstellen te formuleren of persoonlijke initiatieven toe te lichten.

Visuele ondersteuning, aanmoediging, positieve bekrachtiging, gedragskaarten en beloningssystemen stimuleren de zelfwaardering en belonen positief gedrag. De visie die teamleden hebben over straffen en belonen is vrij onsamenhangend. Een gevolgde teamnascholing mondde nog niet uit in een beleid met gelijkgerichte aanpak. Titularissen bepalen vrij welk belonings- of time-outsysteem ze hanteren. Het schoolreglement bevat heldere richtlijnen zodat het voor leerlingen, ouders en leerkrachten duidelijk is wat van elkaar wordt verwacht. Teamleden spelen kort op de bal en gaan met leerlingen in overleg om houdingen en ongewenst gedrag uit te klaren en zo te komen tot inzicht en gedragsverandering.

In de kleuterafdeling krijgt het 'samen' spelen een extra dimensie tijdens het hoekenwerk. Spel- en verkleedmaterialen, prentenboeken, rollenspel en de klaspop laten kleuters sociaal en emotioneel groeien. In de lagere afdeling wekken actieve en coöperatieve werkvormen betrokkenheid op, zorgen zij voor een positief basisklimaat en stimuleren zij sociale vaardigheden, relaties en interacties. Afhankelijk van de individuele inzichten en de vaardigheden van de leerkracht, worden deze werkvormen al dan niet doelgericht en diepgaand aangewend. Leerkrachtafhankelijk biedt contractwerk ook gedifferentieerde (groeps)opdrachten aan die verder reiken dan de cognitieve ontwikkeling.

Via individuele talenten of initiatieven zoals 'zonnekindjes' of 'kind van de dag' trachten een aantal leraren de persoonlijkheid van de leerlingen positief te benaderen en kinderen in hun waarde te bevestigen. Ook de bijzondere leermeesters lichamelijke opvoeding hebben hier aandacht voor. Acties en activiteiten die de klas- of niveauwerking overschrijden, dragen bij aan de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Doeltreffendheid Het op schoolniveau in beeld brengen en evalueren van de resultaten van gezamenlijke acties of van klasgebonden initiatieven, gebeurde nog niet. Tussentijds evalueren gebeurt tijdens personeelsvergaderingen en het zorgoverleg. Leerkrachtafhankelijk wordt het eigen didactische handelen in vraag gesteld of bijgestuurd. Het werken met de PDCA-cyclus is nog geen verworvenheid.

Ontwikkeling Een aantal klassen uit de bovenbouw voerde een digitale tevredenheidsbevraging uit. Leerkrachten geven aan niet op de hoogte te zijn van de resultaten noch van een eventueel vervolgtraject. Het feedbackdocument brengt een aantal knelpunten aan het licht en vraagt om teamreflectie en actie. Heel wat contexten zorgen ervoor dat binnen de gezinssfeer de aandacht voor maatschappelijke waarden vervaagt waardoor op school deze dimensie extra aandacht vereist.

Groeps- en individuele nascholings sessies over aspecten van sociale en emotionele begeleiding verruimden de inzichten en de vaardigheden van teamleden. Van een eerder remediërende aanpak evolueert de school stilaan naar een meer preventieve aanpak in het voorkomen van probleemgedrag. Wil de school een preventieve aanpak blijven nastreven dan dient zij waardevolle initiatieven te behouden, waar nodig te versterken en desgevallend nieuwe acties op te zetten. Een dynamisch beleid, attent voor het hoe en waarom van gedragingen, rust niet op de schouders van enkelingen maar behoort tot de verantwoordelijkheid van een heel team en zit verweven in de basisprincipes van de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen.

4.2 Evaluatiepraktijk

- Doelgerichtheid** De evaluatiepraktijk vertrekt nog weinig vanuit gemeenschappelijk ontwikkelde en schooleigen criteria. De aandacht voor de leerplannen groeit maar zij vormen nog niet het inspiratie- en referentiekader voor het ontwikkelen van een schoolvisie gericht op breed evalueren. Wel heerst er tussen de leraren een aantal gelijkgerichtheden. Leraren willen met hun evaluatie niet negatief zijn of sanctioneren maar leerlingen motiveren en stimuleren. In de kleuterafdeling geven de ontwikkelingsaspecten aanleiding tot een zorgverbredende werking en vormen observaties van welbevinden, betrokkenheid en enkele competenties het middel om de evolutie van leerlingen in beeld te brengen. Leraren hanteren hierbij uiteenlopende maatstaven. Een genormeerde toets bij de oudste kleuters geeft feedback over een aantal vaardigheden die een goede start in het eerste leerjaar ondersteunen. Naast de toetsen van het leerlingvolgsysteem geven in de lagere afdeling eigen en leerpakketgebonden toetsen een beeld van de ontwikkeling van de leerlingen. Observaties, het dagelijkse werk van de leerlingen, de inzet en aspecten van leef- en leerhoudingen zijn belangrijke evaluatiecriteria. Over beoordelingscriteria voor minder afgebakende en moeilijker meetbare prestaties zoals spreek- en kaartvaardigheid, luisterbereidheid, kritische ingesteldheid en groepsengagement bestaat op schoolniveau nog geen consensus over de beoordeling ervan noch over de wijze waarop. Dit geldt ook voor de evaluatie van de verschillende domeinen van wereldoriëntatie, muzische vorming, lichamelijke opvoeding en de leergebiedoverschrijdende eindtermen. De evaluatiepraktijk van Frans weerspiegelt niet de visie van het leerplan.
- Ondersteuning** Het opgestarte traject voor wereldoriëntatie, de inbreng van de werkgroep en de ondersteuning door de pedagogische begeleiding, bieden mogelijkheden om gezamenlijk te reflecteren over de gebruikelijke evaluatiepraktijk, nieuwe inzichten op te bouwen en uit te werken. Een aantal waardevolle individuele initiatieven kunnen andere collega's inspireren en aanzetten tot het uitproberen van alternatieve evaluatiemogelijkheden. Het leren van elkaar en het uitwisselen van ervaringen kan nog heel wat aan diepgang winnen.
- Doeltreffendheid** Onderwijsleerpakketten verleggen de aandacht van louter kennisevaluatie naar het evalueren van competenties en attitudes en dit via andere evaluatievormen. Leraren zijn zich bewust van de beperkingen van de huidige evaluatie en de consequenties van breder evalueren. Een aantal teamleden experimenteert met alternatieve evaluatievormen maar worstelt met minder makkelijk meetbare aspecten. De evaluatiepraktijk is nog weinig gericht op doeltreffendheid. Leraren evalueren vooral met het oog op rapporteren en minder vanuit een reflectie op de eigen klaspraktijk en het eigen handelen. Op schoolniveau analyseert het team de leerlingresultaten van koepelgebonden toetsen nog te weinig met het oog op het verbeteren van de onderwijskwaliteit. Externe leerlingresultaten focussen zich hoofdzakelijk op de leergebieden Nederlands en wiskunde.
- Ontwikkeling** De meeste leraren staan open voor vernieuwingen en zijn bereid om hun werking aan te passen. Toch kan de aanwezige deskundigheid nog meer worden benut. Momenten van intervisie en/of hospiteerbeurten om te leren van en met elkaar komen weinig voor. Er zijn duidelijk goede praktijkvoorbeelden aanwezig maar deze worden nog te weinig aangewend ten voordele van het hele team.

5 ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL

Het onderzoek naar het algemeen beleid van de school levert volgende vaststellingen op.

Leiderschap Uiteenlopende omstandigheden zorgden voor een moeilijke beleidssituatie. Het vergde tijd en geduld, openheid en een positieve inzet om zich aan elkaar en aan nieuwe beleidsideeën aan te passen. Een eerder afwachtende en verkennende houding evolueert naar een meer participatief en collegiaal werkklimaat. Met heel veel energie, vanuit een groeiend vertrouwen en met een stimulerende aanpak, slaagt het leiderschap erin om op pedagogisch-didactisch vlak een dynamiek op gang te brengen die de onderwijsprocessen ondersteunt. Teamleden werken hard aan 'alles wat moet' maar staan nog onvoldoende stil bij hun decretale opdracht: het realiseren van de onderwijsdoelen en de onderliggende uitgangspunten voor kwaliteitsvol onderwijs. Enkele leraren hebben het moeilijk met de snelheid waarmee onderwijs zich aanpast aan maatschappelijke evoluties en de acties die de school opzet om hieraan tegemoet te komen. Het beleid laat zich ondersteunen door een directieraad, een zorgteam, een aantal werkgroepen en de pedagogische begeleidingsdienst. De directeur stelt verwachtingen voorop en bewaakt de uitgezette koers. Het vergt heel wat diplomatie en overtuigingskracht om de neuzen stilaan in een zelfde richting te krijgen, mee te evolueren met actuele onderwijsontwikkelingen en de kinderen kwaliteitsvol onderwijs te bieden.

Visieontwikkeling Het zoeken naar evenwicht tussen het uitvoeren van de decretale schoolopdracht en het ontwikkelen van een schooleigen visie en aanpak – los van de perceptie van de individuele leerkracht – vormen binnen de schoolcultuur een werkpunt. Het 'samen' school maken biedt heel wat kansen om vanuit een gezamenlijk bepaalde en gelijkgerichte schoolvisie over te gaan naar meer samenhangende en resultaatgerichte acties in functie van het nastreven en realiseren van ontwikkelingsdoelen, eindtermen en leerplandoelen. Heel wat teamleden vertonen hiervoor een groot engagement en de bereidheid om vernieuwingen uit te voeren maar beschikken niet steeds over het juiste referentiekader, de overredingskracht of de nodige veilige ruimte om anderen over succesvolle initiatieven en hun klaswerking te informeren. Het pedagogisch project werd de voorbije jaren niet meer geactualiseerd. Het schoolbeleid wenst de pijlers van het opvoedingsproject een meer actuele en schooleigen invulling te geven om beter tegemoet te komen aan een harmonische en brede ontwikkeling. De visieontwikkeling groeit door het overleg in de directieraad, de werkgroepen, de personeelsvergaderingen, de nascholingen en de implementatie van nieuwe onderwijsleerpakketten. Te snel overgaan naar het uitvoeringsniveau belemmert een gezamenlijke doelgerichtheid en effectieve uitvoering.

Besluitvorming De besluitvorming verloopt veelal volgens participatieve principes en collectieve processen. Waar nodig hakt het interne leiderschap knopen door. Het vormt een aandachtspunt om genomen beslissingen helder te stellen, duidelijk af te bakenen in een traject, die te formaliseren en ook krachtdadig op te volgen. In het team zijn voldoende positief-assertieve leraren aanwezig om voorstellen te formuleren en initiatieven te trekken. De school zoekt bij de besluitvorming nog naar een adequate manier om minder assertieve leraren actiever te betrekken en de houding van eerder sceptische leraren bij te sturen. De school tracht via een leerlingenraad de inbreng en de mening van leerlingen bij het beleid te betrekken.

- Kwaliteitszorg** De school is als eerste verantwoordelijk voor het bieden van kwaliteitsvol onderwijs. Structureel aandacht besteden aan kwaliteitszorg en -bewaking behoort tot haar opdracht en haar autonomie. Niet voor alle teamleden is deze opdracht die het Vlaams onderwijsbeleid in 2009 vastlegde in het kwaliteitsdecreet duidelijk. Op schoolniveau zijn er naast de eigen observatiegegevens, leerpakketgebonden en eigen toetsen, weinig valide outputgegevens beschikbaar die de evoluties en de resultaten van leerlingen in de kleuter-, de lagere afdeling en in het vervolgonderwijs weergeven. Om zich een objectiever beeld te vormen van het onderwijsrendement dienen leerlingengegevens systematisch verzameld en geanalyseerd te worden. Bereikte leerlingresultaten – zowel positief als tegenvallend – kunnen dan meer richting geven aan het pedagogisch-didactische proces en product en minder vrijblijvend zijn. Samen nadenken over wat kwaliteitsvol onderwijs inhoudt, hoe de school op basis van interne en externe resultaten haar onderwijseffecten in beeld brengt en wat zij kan doen om de aanwezige kwaliteit te optimaliseren, vormen belangrijke actiepunten in het uitwerken van een outputbeleid. Eerder individueel en op klasniveau nemen leraren wel stappen om tegenvallende resultaten bij te sturen. Informatie over zachte output is beschikbaar in de vorm van een bevraging bij de leraren en een bevraging van het welbevinden van de leerlingen. Deze laatste gebeurde in de aanloop naar de doorlichting, maar leidde nog niet tot een grondige analyse.
- Talenbeleid** De school werkte nog geen formeel talenbeleid uit. Wel brengt zij structureel de ontwikkeling van de taalvaardigheid en de talige ondersteuningsbehoeften van de leerlingen in kaart. De leraren ontwikkelen op basis hiervan differentiërende maatregelen om de zorg voor en de gelijke onderwijskansen van de leerlingen met betrekking tot de Nederlandse taalontwikkeling te verbeteren. Het project 'de woordenschat' vanuit de stad werkt hierbij ondersteunend. Met het oog op een kwaliteitsvolle en begrijpelijke schriftelijke communicatie met ouders, maakte het schoolbeleid afspraken. Taalinitiatie Frans draagt bij tot een positieve omgang met taaldiversiteit en -cultuur en een vloeiender ontwikkeling van de algemene taalvaardigheid.
- GOK- en zorgbeleid** Het zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid van de school is gebaseerd op de analyse van data die de noden van enkele leerlingen(groepen) in kaart brengt. De school heeft een duidelijke visie over de wijze waarop ze haar zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid vorm wil geven. Ze formuleert hiervoor operationele doelen op leerlingen-, leerkrachten- en schoolniveau. Mogelijks is er ook afstemming met het beleid van de scholengemeenschap. De vooropgestelde doelen en de daaraan gekoppelde acties sluiten aan bij de noden van de leerlingen. De schoolorganisatie faciliteert het bereiken van de vooropgestelde doelen binnen het zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid. De acties (op leerling-, leerkrachten- en schoolniveau) die de school uitwerkt sluiten nauw aan op de vooropgestelde doelen. Hierbij is er expliciete aandacht voor kleuterparticipatie en voor het afstemmen van de eigen acties op het beleid van de scholengemeenschap. Het zorgteam evalueert de effecten van de acties binnen het zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid, maar communiceert dit beperkt of niet met het team. De school heeft in haar professionaliseringsbeleid aandacht voor de deskundigheidsbevordering van alle teamleden in functie van het schooleigen zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid.

Deliberatie Het inspectieteam delibereert het tekort voor lichamelijke opvoeding in de kleuterafdeling. Het beleidsvoerend vermogen van de school is voldoende groot om het plannen, uitvoeren en bewaken van een doelgericht, evenwichtig en leeftijdspecifiek onderwijsaanbod aan te pakken. De uitwerking hiervan houdt een professioneel engagement van de gymleerkracht in met ondersteuning en opvolging vanuit het leiderschap. Het inspectieteam vertrouwt erop dat de school het tekort binnen een aanvaardbare termijn autonoom zal wegwerken.

6 STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL

6.1 Wat doet de school goed?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De toenemende aandacht voor het realiseren van een onderwijsaanbod afgestemd op ontwikkelingsdoelen, eindtermen en leerplandoelen.
- Het vrij consequent gebruik van een onderwijsleerpakket voor wereldoriëntatie in de lagere afdeling dat resulteert in een onderwijsaanbod afgestemd op het bereiken van de onderwijsdoelen.
- Het verlevendigen van het onderwijsaanbod aan de hand van jaarthema's, schoolprojecten en extra-murosactiviteiten zorgt voor een grotere samenhang. De rijkheid van de omgeving, leerwandelingen en externe expertise verhogen in beide afdelingen de werkelijkheidswaarde.
- De mogelijkheden die een aantal leraren, afhankelijk van het belang dat zij aan 'leren leren' hechten, aan kleuters en leerlingen binnen verschillende activiteiten en leergebieden bieden om op meer zelfstandige basis nieuwe kennis, vaardigheden en attitudes te verwerven.
- Het aanreiken van een gevarieerd en uitdagend bewegingsaanbod doorheen de hele basisschool dat leerlingen aanzet tot het ontdekken en toepassen van een actieve, sportieve levenshouding. De inzet van de leerkrachten om ook buiten de school(m)uren leerlingen te begeleiden bij sportactiviteiten.
- De initiatieven en de dynamiek die een kerngroep op niveau van de scholengemeenschap ontwikkelt om leerlingen, ouders en leraren aan te zetten tot het verwerven van een gezonde en sportieve levensstijl.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- De ligging en de kleinschaligheid van de school dragen bij tot een familiale sfeer. De brug die de school opzet tussen thuis en school door (groot)ouders actief te betrekken bij het onderwijsgebeuren en dit meer dan vanuit een louter praktische organisatie.
- De inspanningen en de zoektocht van een aantal teamleden naar het uitbouwen van een klasorganisatie die kleuters en leerlingen meer actief en zelfgestuurd betreft bij het leerproces.
- De gevarieerde uitwisselings- en integratie-activiteiten tussen de kleuter- en de lagere afdeling die een vlotte overgang tussen beide onderwijsniveaus bewerkstelligen.
- Het belang dat teamleden inzien van formeel en informeel overleg met ouders. Leraren informeren en rapporteren op regelmatige tijdstippen over competenties en attitudes.
- Specifieke schoolprojecten en waardevolle individuele initiatieven die leerkrachten nemen om tegemoet te komen aan de sociale en emotionele noden van leerlingen.
- Klasoverleg, multidisciplinaire besprekingen, volgfiches en de ondersteuning door een zorgteam maken leraren bewust van hun eerstelijnsverantwoordelijkheid en ondersteunen bij het uitvoeren van de binnenklasdifferentiatie.

Wat betreft het algemeen beleid

- Een gemotiveerde, bereikbare en betrokken schoolleiding streeft met veel inzet naar een groeiend participatief klimaat, een open communicatie en een collegiaal werkklimaat.
- Het algemeen beleid stippelt de te varen koers uit, stuurt aan en begeleidt de onderwijskundige processen vanuit een onderbouwde pedagogisch-didactische visie.
- Ondersteunende teams, werkgroepen en gedelegeerde opdrachten versterken het beleidsvoerend vermogen en dragen bij tot een breder draagvlak.
- Het algemeen beleid kan, globaal genomen, rekenen op een betrokken en vernieuwingsbereid team dat het engagement uitstraalt om kwaliteitsvol, actueel onderwijs te bieden.

6.2 Wat kan de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- In de kleuterafdeling gezamenlijk een functioneel, doelgericht en transparant plannings- en bewakings-systeem aanwenden om de volledigheid en de graduele opbouw van het aanbod na te streven en te bewaken. De meerwaarde van het inspelen op kleuterinitiatief blijven benutten maar het weglaten en toevoegen van thema's koppelen aan de leerplandoelen.
- De hoeken in de kleuterafdeling intentioneel en leeftijdspecifiek verrijken, dagelijkse rituelen aanschouwelijk voorstellen en stelselmatig opbouwen. Afspraken maken over leeftijdgebonden, thematische woordenschat en begrippen.
- In de lagere afdeling de implementatie van het leergebied wereldoriëntatie finaliseren en de werking verankeren in het schoolwerkplan. Een systematiek ontwikkelen om het onderwijsaanbod gekoppeld aan de leerplandoelen met een graduele en evenwichtige domeinbenadering blijvend te bewaken en te verzekeren. Het weglaten en toevoegen van thema's vraagt ook hier om een stelselmatige reflectie.
- Voor leren leren, op schoolniveau, een planmatige werking met een graduele opbouw afgestemd op het ontwikkelingsniveau van de leerlingen en de eindtermen, uitwerken en verankeren. De waardevolle maar vaak intuïtieve aanzetten die de kleuterafdeling aanreikt verder integreren in de lagere afdeling.
- Voor het leergebied lichamelijke opvoeding een strategie uitwerken die de implementatie van het nieuwe leerplan op 1 september 2014 mogelijk maakt en een evenwichtig en doelgericht (domein)aanbod bewaakt.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- In de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen zijn vier basisprincipes verwerkt. Deze vier basisprincipes gezamenlijk bestuderen, opnemen in een schoolvisie en uitwerken als ruggengraat voor de klaspraktijk.
- Kleuters en leerlingen sterker betrekken bij hun leerproces en verantwoordelijkheden laten opnemen. Van een vaak nog sterk leerkrachtgestuurde onderwijsstijl evolueren naar een leeromgeving die leerlingen via actieve, participatieve en coöperatieve werkvormen uitdaagt en voor problemen stelt.
- Het observeren en in beeld brengen van het welbevinden en de betrokkenheid van leerlingen minder afhankelijk maken van persoonlijke percepties.
- Op schoolniveau een doelgericht en samenhangend observatie, evaluatie- en rapporteringssysteem uitwerken dat toelaat om de ontwikkeling van de totale persoonlijkheid, het volledige onderwijsaanbod en de talenten in beeld te brengen en te valoriseren.
- Zich bij de uitwerking van de evaluatie- en rapporteringspraktijk laten leiden door de richtlijnen van de leerplannen.
- Waarden als inspireren, leren van elkaar, motiveren en waarderen aanwenden als zuurstof voor een stevige onderwijsdynamiek en teambetrokkenheid.

Wat betreft het algemeen beleid

- Investeren in gezamenlijke visievorming, afspraken en procedures helder stellen en de uitvoering op de klasvloer in een positief klimaat uitbreiden in functie van een meer gelijkgerichte schoolwerking. Hierbij een gefaseerde implementatiestrategie hanteren en de werking verankeren in het schoolwerkplan.
- Op basis van geijkte normeringen interne en externe leerlingresultaten over langere periodes verzamelen, kritisch analyseren en interpreteren om de eigen onderwijskwaliteit in beeld te brengen. Waar mogelijk, borgen, maar waar nodig, bijsturen.
- De beschikbare onderwijstijd efficiënter aanwenden door kritisch te reflecteren over een aantal organisatorische maatregelen. De start- en einduren van de schooldag respecteren en dit ook aanmoedigen bij ouders. De tijd die de kleuterafdeling besteedt aan eet-, plas- en jasmomenten optimaliseren zodat de onderwijstijd maximaal wordt benut.

6.3 Wat moet de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De kleuterafdeling moet haar inspanningsverplichting nakomen door de onderwijsdoelen van wereldoriëntatie in voldoende mate na te streven. Het leerplan en de bijhorende visie als functionele leidraad gebruiken om te komen tot een doelgericht, planmatig, evenwichtig en gradueel opgebouwd onderwijsaanbod.
- Voor de onderwijsdoelen voor lichamelijke opvoeding in de kleuterafdeling planmatig een doelgericht, evenwichtig en leeftijdspecifiek onderwijsaanbod ontwikkelen, uitvoeren en bewaken.
- De organisatie van het welzijnsbeleid.
- De bewoonbaarheid en veiligheid van de leer- en werkomgeving.
- De gezondheid en hygiëne van de leer- en werkomgeving.

7 ADVIES BETREFFENDE DE ERKENNINGSVOORWAARDEN

In uitvoering van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies:

GUNSTIG

- voor de erkenningsvoorwaarde 'voldoen aan de onderwijsdoelstellingen' voor het lager onderwijs.
- voor de overige erkenningsvoorwaarden.

BEPERKT GUNSTIG

- voor de erkenningsvoorwaarde 'voldoen aan de onderwijsdoelstellingen'
  - * voor het kleuteronderwijs omwille van het niet voldoen aan de onderwijsdoelstellingen voor wereldoriëntatie.
- voor de erkenningsvoorwaarde 'hygiëne, veiligheid en bewoonbaarheid'.

Om deze tekorten op te volgen voert de onderwijsinspectie vanaf **10-10-2016** opnieuw een controle uit.

8 VASTSTELLINGEN BETREFFENDE DE OVERIGE REGELGEVING

Op de gecontroleerde overige regelgeving werden door het inspectieteam geen inbreuken vastgesteld.

Namens het inspectieteam	Voor kennisname namens het bestuur
Frieda Thiels de inspecteur-verslaggever	Katrien YSEBAERT de directeur
Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de school	